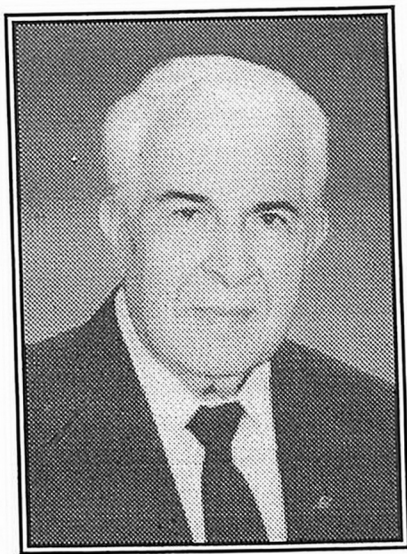

ՀԱՆԳԻՍՏ
ՀԱՅՐ ԱՆՏՈՆ ՎՐԴ. ԾԻՒԱՆԵԱՆԻ
(1916-2002)

16 Մարտ, 2002 Երեւան: Շաբաթ գիշեր, ուշ ժամու, հեռաձայնով գոյժ կը հասնէր Գիւմրիի Առաջնորդարան՝ թէ անակնկալօրէն, յետ շտապօգնութեան բոլոր խնամքներուն եւ վերականգնանացման փորձերուն, սրտի ծանր տագնապի հետեւանքով, կը հեռանար այս աշխարհէն Քանաքեռի (Երեւան) Հայ Կաթողիկէ Կենտրոնի ժողովրդապետ Հայր Անտոն Վարդապետ Ծիւանեան: Սուգ սրտաճմլիկ:

17 Մարտ, 2002, Կիրակի կէսօր, Քանաքեռ: Ծաղիկներով, խունկով, արտասուախառն աղօթքներով շրջապատեր էին լուսահոգի Հ. Անտոն Վրդ.ի դագաղը՝ բազմաթիւ հաւատացեալներ, կարծես որբ մնացած՝ իրենց սիրելի հայրիկէն եւ 86 ամեայ կայտառ պապիկէն. Հաւատալով իրենց աչքերուն, թախծոտ մը-

մոռնջներով բոլորը կ'ուզէին խօսիլ յաւէտ հանգչող վարդապետին հետ, որ ժպիտը դէմքին, երկարատեւ մարտէն յետոյ ննջող հերոսին նման, վաստակաբեկ ինկած էր յաղթական: Սուրբ Կոյս Մարիամ Աստուածամօր ջերմեռանդ Որդեգիրն էր ան, վարդապետ ապաշխարութեան, Մխիթարեան միաբան, Ս. Ղազարու Ուխտէն:

Վերջին օրերուն, հոգատար խնամքով եւ բարեպաշտ հաւատացեալներուն աջակցութեամբ, նուիրուած էր մատրան գեղազարդման. հայ սուրբերու գունագեղ նկարներով, թաւշեայ մեծ վարագոյրով, գորգերով, աշտանակներով, երկնագոյն մեծ շղարշով շրջապատեր էր ցաւագին Տիրամօր սուրբ նկարը, մատրան ընծայելով փոքրիկ սրբավայրի հանգամանք:

Բայց Հայր Անտոն Վրդ. յատկապէս նուիրուած էր իր հաւատացեալներու հոգեւոր զարգացման՝ խոստովանանքներով, հոգեշունչ քարոզներով, քրիստոնէական կրօնի գիտելիքներու խորացման ձեռնարկներով, երեխաներու դաստիարակման ծրագիրներով, դպրաց երգչախումբի բծախնդիր կազմաւորումով:

Երիտասարդութեան օրերէն իսկ սովորութիւն չունէր՝ կէսօրին, ճաշէն ետք հանգստանալ, եւ իսկոյն կը նուիրուէր հովուական աշխատանքի: Արդէն չորս տարիէ ի վեր Երեւան կը գտնուէր. մերթ կ'այցելէր Գիւմրի, ողջունելու Գերշ. Առաջնորդ Սրբազան Հ. Ներսէս Տէր-Ներսէսեանին, որուն հետ եղբայրական սերտ կապերով առընչուած էր 70 տարիներէ ի վեր: Ծնած Կոստանդնուպոլիս (5 Օգոստոս 1916ին), կը յաճախէր նախ տեղւոյն Մխիթարեան Վարժարանը, ապա 1929 թուականին, հայրիկի մահէն ետք, կը թռչէր մինչեւ Վենետիկ, ուր Սուրբ Ղազարի հոգեւոր ճեմարանի որպէս փայլուն աշակերտ՝ փայլուն արդիւնքով կ'աւարտէր միջնակարգ ուսումները, Հայր Վարդան Հացունիի, Հայր Արսէն Ղազիկեանի նման հայագէտ վարդապետներու առաջնորդութեամբ: 1937ին, կրօնաւորական ուխտերով կ'անդամակցէր Մխիթարեան Միաբանութեան: Այնուհետեւ՝ Հռոմի «Գրիգորեան» աշխարհահռչակ Համալսարանին մէջ յաջողութեամբ կ'աւարտէր փիլիսոփայութեան եւ աստուածաբանութեան եօթնամեայ դասընթացները: 1944ի Մայիսի 28ին, Հռոմի մէջ կ'ընդունէր քահանայական ձեռնադրութիւն եւ օծում, Գերապայծառ Տէր Սարգիս Տէր-Աբրահամեան Արքեպիսկոպոսի ձեռամբ. այդ պահուն՝ Հռոմ քաղաքն ամբողջ կը դղրդար մեծ պատերազմի աւարտման վերջին փուլի թնդանօթներու բոմբիւններէն, մինչ ամերիկեան բանակը 50

քելոմեթր հեռաւորութեան վրայ կանգնած, հարաւէն սպառնա-
գին կը դիմէր դէպի մայրաքաղաք: 1945 թուականէն, Հ. Անտոն,
նորընծայ արեղայ, կը գործէր Ս. Ղազարի վանքին մէջ, կը
մասնակցէր 1946 եւ 1952 թուականներու ընդհանրական ժողով-
ներուն. կը զբաղէր, այլ մեծահասակ վարդապետներու կողքին, մեծ
պատերազմէն ճողոպրած ու Վենետիկ հաստատուած (Հայաստանէն,
Յունաստանէն, Ռումանիայէն, Պուլկարիայէն, Աւստրիայէն) երբե-
մն գերի՝ հայազգի զինուորներու խնամածութեամբ, որոնք հետզ-
հետէ կը տեղափոխուէին Ամերիկա: Միաժամանակ, իտալացի տղաք-
ներով կը կազմակերպէր Ս. Ղազարու Եկեղեցւոյ դպրաց քառաձայն
երգչախումբ (վանքն այդ օրերուն չունէր աշակերտներ): Որոշ
ժամանակ կը ստանձնէր Վենետիկի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հոգա-
բարձուի պաշտօնը:

1952ին կը ստանար վարդապետական աստիճան ու գաւա-
զան, Գերշ. Սրապիոն Ծ. Վրդ. Ուլուհոճեան Աբբահօրմէ, իր դա-
սընկերով՝ Հ. Նիկողոս Քեհեայեանի հետ, ու միասին կը վերադառ-
նային Պուլիս, կատարելու իրենց զինուորական ծառայութիւնը՝ թր-
քական բանակի մէջ, որպէս թրքահպատակ: Սպայի աստիճանով, Հ.
Անտոն Վրդ. երկու ցուրտ ձմեռներ կը բոլորէր էրզրումի շրջա-
նին մէջ: Այնուհետեւ, աւելի քան քառասուն տարի, անձնուիրա-
բար կը գործէր, ժողովրդապետի պաշտօնով, Պուլսոյ Հայ Կաթո-
ղիկէ Եկեղեցիներուն մէջ (Սամաթիա, Սազըզ- Աղաճ, Մեծ կղզի,
եւ այլն...), քարոզութեամբ ու հոգեւոր մխիթարութեամբ օրինա-
կելիօրէն ծառայելով ժողովուրդին: Երկար տարիներ վարած է նա-
եւ Վենետիկեան Մխիթարեան վարժարանի Տնօրէնի պաշտօնը, շատ
դժուարին պայմաններու մէջ:

1998ի աշնան՝ կը հաստատուէր Երեւան ու անդամագրուե-
լով Հայաստանի Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդարանի թեմին, նախ՝
կը մնար Մխիթարեան Մշակութային Կենտրոնին մէջ, եւ հոսկ՝
կը հաստատուէր Քանաքեռ, որպէս ժողովրդապետ Հայ Կաթողի-
կէ Կեդրոնին: Կը մասնակցէր Մխիթարեան Միաբանութեան 300
ամեակի առիթով՝ Հայաստանի Գիտ. Ակադեմիայի կազմակերպած
եռօրեայ գիտաժողովի նիստերուն: Երեւանի Պետ. Երաժշտանոցի
մասնագէտներուն հետ՝ կ'աջակցէր Գէորգի Մարաջեանի դաշնամու-
րային ստեղծագործութիւններու հրատարակման: Թաղումը հանդի-
սապէս կատարուեցաւ Շիրակի Մարզի Հայ Կաթողիկէ Փանիկ գիւ-
ղի եկեղեցւոյ բակի շրջապատին մէջ, Մարտ 18ին, Սուրբ Պատա-

րազով, զոր մատոյց Գերշ. Հ. Ներսէս Արքայս. Տէր-Ներսէսեան, իր շուրջն ունենալով Աջակից Գերշ. Հ. Վարդան Արքայս. Քէշիշեան եւ Հ. Սերոբ Վրդ. Զամուրլեան, Ժողովրդապետ Հ. Մովսէս Վրդ. Տօնանեան եւ Հ. Սեբաստիան Կեսսարեան, ինչպէս նաեւ Շիրակի Թեմի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ Առաջնորդի Ներկայացուցիչ՝ Արժանապատիւ Տ. Ռուբէն քահանայ, հոգեւոր հովիւ Մարալիկի։ Պատարագիչ Սրբազանի դամբանական քարոզէն ետք՝ հանգուցեալի յիշատակը ոգեկոչեցին Երեւանէն՝ Պր. Յովսէփ Սեֆերեան, Արեւիկ գիւղի Միջնակարգ Դպրոցի Տնօրէն՝ պատմաբան Պր. Յակոբ Թորոյեան, Երեւանէն՝ եղբայր Պետրոս Քաւաքեան (Հալէպահայ), եւ հոսակ՝ Առաքինազարդ Քոյր Արուսեակ Սաճոնեան, Ան. Յղ. Հայ Քոյրերու Միաբանութենէն, Տնօրէնուհի Գիւմրիի Պօղոսեան Կրթական Համալիրի։

Աչոցքի «Տիրամայր Նարեկի» հիւանդանոցէն կը մասնակցէին Հ. Մարիոյ Կուկկարոլլոյ եւ Քոյր Նոէլ։

Երեւանէն եւ Փանիկէն, Գիւմրիէն եւ Աչոցքէն բազմաթիւ մտերիմներ ու հաւատացեալներ, ծանօթներ ու բարեկամներ փութացեր էին մասնակցելու Հայաստանի Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մեծ սուգին, եւ իրենց աղօթքներով մեղմացնելու հասարակաց մեծ վիշտը։

Սպիտակէն եկած էին Մայր Թերեզայի Գթութեան քոյրերը իրենց մատրանապետ՝ Հ. Լորիէ Հարուիի հետ։

Ծաղկեպսակներ եւ ծաղկեփունջեր եկան ծածկելու հողակոյտը ամէնուս շատ սիրելի Հ. Անտոն Վրդ. Զիւանեանի, որ կու գար հանգչելու որպէս Ժիր Ժողովրդապետ Փանիկ գիւղի՝ ինքն ալ Մխիթարեան Միաբան, Հ. Կոմիտաս Վրդ. Մանուկեանի կողքին, որու հետ 1930 թուականէն Ս. Ղազարի հողին վրայ միասին մեծցած էին, հոգեւոր մտերմութեամբ։ Եւ այսպէս, պատմական Փանիկ գիւղը դարձաւ հիւրընկալ երկու Մխիթարեան վարդապետներու աճիւններուն, գիւղին եւ 150 ամեայ եկեղեցիին հիմնադիր՝ անմահ Նահապետեաններու պատուական գերդաստանի շիրիմներուն առընթեր։

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔ. ՏԵՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ